

Марлова А. С., Яценко А. Л., Горпинюк О. П.

Комунікативно-прагматичний підхід до відбору навчальних текстів при вивченні іноземної мови

У будь-якій дисципліні в успішному здійсненні процесу навчання визначальну роль відіграє текст. Навчальний текст при вивченні іноземної мови у неможливих закладах освіти несе подвійне навантаження – як інструмент вивчення мови, так і засіб передачі інформації. Отже, для досягнення найбільшої ефективності навчання необхідно керуватися комунікативно-прагматичним підходом до відбору текстів, оптимальних для різних етапів навчання та різних методичних завдань.

Аналіз лінгвістичних і методичних наробок та тривалий колективний досвід дозволяють стверджувати, що відбір текстів, призначених для навчання читання з різними комунікативними завданнями, вимагає різних типів текстів. На першому етапі навчання доцільно використовувати тексти широкої спеціалізації з наступним переходом до вузько-спеціалізованих текстів, причому на всіх етапах навчання слід використовувати лише автентичні джерела.

Питання використання науково-популярних текстів у процесі вивчення іноземної мови викликає активні дискусії через зміну комунікативної установки та надзвичайну навантаженість лінгвостилістичними деталями таких текстів, змістовна доступність яких протистоїть складному мовленнєвому оформленню з великою кількістю різностильових вкраплень.

Обов'язковою для навчальних текстів є їх комунікативна спрямованість, релевантними ознаками якої виступають смислова єдність, комунікативна цілісність та загальна структура.

Мовленнєва складність текстів визначається їх навантаженістю граматичними структурами та лексичними одиницями. Сприйняття студентами нового лексичного матеріалу визначається такими чинниками, як кількість нових слів, їх якісний склад і роль в передачі змісту тексту та установка читання. Всі ці чинники взаємодіють між собою.

Що стосується граматичної складності тексту, то вона характеризується такими факторами, як середня довжина речень, співвідношення простих і складних речень, складність їх структур. Найбільші труднощі викликають ті граматичні конструкції, які не мають аналогів у рідній мові. Відносно речень, які несуть основне смислове навантаження, то розуміння залежить від їх конкретного лексичного наповнення.

При підборі навчальних текстів слід завжди враховувати, що для успішного протікання читання має бути вмотивованою діяльністю на всіх етапах навчання. Вмотивованість забезпечується значимістю для студентів змісту та задоволенням від результатів виконуваної діяльності.

Якщо узагальнити функції, що виконує текст у навчальному процесі, то це поповнення мовленнєвих знань студентів, переважно лексичних (медична термінологія); тренування мовленнєвого матеріалу (аналіз лексичних і граматичних

явищ); розвиток усного мовлення (переказ, виступ з окремих питань) та письма (складання анотацій та рефератів); розвиток уміння здобувати та використовувати потрібну інформацію у навчально-професійній діяльності.

Сформоване вміння читати означає не тільки володіння усіма видами читання, але й легкість переходу від одного виду до іншого в залежності від зміни мети читання, що надає ще більшого значення відбору текстів при навчанні читання для різних комунікативних цілей.

Навчання читання наукової літератури є складним і тривалим процесом. При чому, слід враховувати, що неможливо навчити студентів усіх можливих реалізацій граматичних конструкцій і лексичних одиниць, а також усіх контекстуальних значень цих структур. Тому видається, що набагато важливішим є розвиток у студентів основних граматичних і лексичних навичок і створення підґрунтя для вдосконалення цих навичок через самоосвіту. Однак, основною функцією письмового тексту слід вважати навчання читання, всі інші функції, пов'язані з використанням його для роботи над мовленнєвим матеріалом, мають другорядний, допоміжний характер.